„ЗАСТАВА“ излази редовно: сваког дана, петком и недељом на целом табаку, уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
За Србију
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка нарочито за шире народне кругове уређени могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од врсте сваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.
За „Прислано“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 88. У НОВОМ САДУ У СРЕДУ 7. ЈУНА 1895. ГОДИНА XXX.

ЗАКУЛИСНА ЛОМЊАВА.

(ВРЗОЈАВ НАШЕГ ИЗВЕШТАЧА).

Беч, 6. јуна.

Јуче у понедељак 5. (17.) јуна, имао је патријарх српски Георгије Бранковић, код Његовог Величанства нашег цара и краља, подужу аудијенцију.

Најпоузданије могу саопштити, да је наређено измирење патријарха са угарском владом.

Погодба је међу њима већ учињена.

Синод ће бити месеца јула.

У том синодском заседању преместиће се досадашњи вршачки владика Нектарије у будимску дијецезу, а Радић биће изабран за вршачког владику.

Банфи је успео, да буде синода и да Радић постане владика, Георгије пак успео је, да се уклони Радић из Будима — а сваки је од њих по нешто попустио.

Изговор за премештај Нектаријев из Вршца у Будим биће: боље знање мађарског језика.

Опширнији извештај долази.

ПОЛИТИЧКА СИТУАЦИЈА У АУСТРИЈИ.

Беч 3. јуна.

Пишући о политичкој ситуацији у Аустрији мора ћу се подуже забавити са либералном странком и упливом Чивута. Изненадне победе антисемита задивише све политичке кругове. Многи трезни политичари осуђивали су појаву антисемита, као недостојну деветнајстог века и држали су их за фракцију, која нема Бог зна какве будућности. Сада међутим, када су они уз пркос тим оправданим сумњама продрли у јавност тако снажно, морамо помислити да су важни узроци, који су томе принципу до политичке моћи припомогли. Тражећи узроке, бацимо погледе на најближу прошлост. После бурних шездесетих и седамдесетих година Аустрија је била скроз изцрпљена. Свакидање потребе, све већи захтеви за војску морали се задовољавати а у кући новаца нема. У то време господарили су у парламенту либерални људи, којима је темељ принцип очување немачког поседа у Аустрији. Пошто је на њима лежала одговорност кућевног господарства, то они, у нужди да набаве новаца, отворе широм врата чивуцком елементу. Помоћу свога новца увуку се Чивути за кратко време у више слојеве народа. Особито богатији људи постадоше за кратко време од Чивута зависни. Либерална партија била је већ по своме положају присиљена са чивутима љубав водити, а уз то састављена из појединаца, који су у чивуцким џеповима руке држали, била је за кратко време лутка у чивуцким рукама. Помоћу њеном поседоше Чивути олако све главније изворе богаства. Како се ту газдовало нека нам служи говор немачко-народног антисемите Шлезингера, где је овај рекао: „Рочилдова је група потрошила градећи јужну жељезницу око 400 милиона, а из дала је обвезницу у вредности од преко хиљаду милиона.“

У обичном животу Немац по својој природи није имао привлачиве снаге за Чивуте, морамо рећи, он их је одбијао од себе. Чивути се видили усамљени, почеше све чврће држати један уз другог и за кратко време постадоше они строго одељено друштво у свакидањем животу. Либерална је странка међутим живила и живи ранећи се чивуцким новцем и бранећи се чивуцком штампом. Само се по себи разуме, да последице нису могле изостати. Људи слободоумна духа и поштена срца скупише се под протичивуцке барјаке, темељ своје странке ударише на основ хришћанског социјализма и ставише га под окриље социјалисте — папе Лава XIII. Борећи се једино поштеним принципима против огромне моћи чивуцке, продреше они после десетогодишњег развитка снажно у Бечко општинско веће. За мало зарађаше они по многим општинама горње и доње Аустрије све на рачун либералне странке. Сад тек појмише Чивути озбиљност опасности, која им прети и покренуше дрвље и камење, да одрже либералну странку једини њихов ослон. Да се ту нису бирала средства можемо си помислити. Опадање антисемитских вођа а узвисивање либералне странке, као јединог чувара Немштине у Аустрији, дође на дневни ред. Па још кад је одбор за реформирање избора огласио главни нацрт реформе, стаде Чивутима памет у глави. За срце би их ујела та реформа јер она иде већином у корист антисемита, што и опет почеше са највећом дерњавом проти непријатеља писати и доказивати, како ће либерали као једини чувари правог напретка против реформе гласати. Ту су се Чиве прерачунале. Влада је захтевала озбиљно, да се реформа прими. Либерали помислише, да ће влада можда у противном случају распустити царевинско веће, где би либерали крај оваке моментане узрујаности зло прошли и почеше попуштати. Кад Чивути видише, да и либерали постају непослушни дај да сруше коалицију само, да не продне „реформа избора.“ Као наручена пружила им се прилика при расправљању прорачуна министра просвете. Словенци захтевају, да се у Целу поред државне гимназије са немачким језиком оснује и нижа државна гимназија са словенским језиком. Министар просвете пристане на то. Клерикална странка, којој је већ у програму, да све народности у Аустрији у истину равноправне буду, прими то као своју ствар и заиште од владе, да то у прорачун стави. Пољаци, с једне стране, да се с Клерикалима не замере с друге стране свог словенског образа ради, пристану на то. Још осташе либерали, као коалициона странка да рекну своју. Они осећајући се слаби при том знајући, да је то само праведно захтевање Словенаца муком су пристали. Кад се међутим ситуација заоштрила, расправљање о тој ствари започело, употребише то Чивути, као камен спотицања, да сруше коалициону владу. Ту наједаред нађоше они како су немачки интереси страшно у опасности и позивају либерале да гласају против као чувари немачког интереса. Вика и претње биле су толике да су се либерали поплашили и одлучили да гласају против и ако се прими тај владин предлог, да иступе из коалиције. Како су ту либерали жалосну игру играли, доказују речи првака клерикалног Дипаули-а, који је довикнуо у седници одбора за реформирање избора грофу Куенбургу, прваку либералне странке: „Та ви се више бојите вике „Нове Слободне Пресе“, него што штујете своје властито уверење“. И то је гроф Куенбург поднео без и једне речи одговора. Захтевају ли Пољаци и клерикали озбиљно гимназију словенску у Целу, либерали ће иступити из коалиције, царевинско веће мора ће се распустити. Тај трулеж у немачко либералном табору могу Словени у Аустрији само поздравити. Антисемите моћи ће продирати само међу Немцима. У најбољем случају подели ће они са либералима мандате. Тиме ће од јаког немачког либералног табора постати два немачка табора, либерални и антисемитски, од којих је антисемитски табор према словенским народима доста широких груди. У свако ће доба са Словенима антисемите пактирати и с њима руку под руку ићи а то је велика добит. ђ—ћ.

Нови Сад, 6. јуна.

Убијање отровом радикалних првака. Ми смо још у 64. броју, априла месеца, јавили, да данашњи силници у Србији иду за тим, да отровом униште радикалне прваке, када им измишљеном Чебинчевом „завером“ нису могли главе доћи. Онда су се још показали знаци тровања на Ранку Тајсићу. Данашњи „Мађарорсаг“ има из Београда опширан брзојав о том тровању, како у пожаревачком затвору мешају у јела отрова осуђеним радикалима у Чебинчевој афери, за то је и оболео после Тајсића и Добра Ружић, и када видеше да ће овај последњи да умре, учинише се лепи, и најгрознијом иронијом помиловаше га. — Из истог извора дознајемо да је: **Добра Ружић од отрова већ испустио своју паћеничку душу.**

У нама се буни сва крв кад помислимо, да се таким срествима служе последњи Обреновићи, јер ко тако ради не може ни сам добро проћи!

*

Побунила се цела царевина против једне гимназије. Кад човек погледа шта се све у „славној“ Аустрији збива због тако званог „целског питања“, онда тек може да схвати високу немачку културу. Ваљда се нико на свету толико не размеће као Немци и Аустрија, како су они својом културом образовали и цивилизирали поједине народе словенске. Међу тим нико није више и суровије пречио међу словенским народима њихово културно и просветно развијање, него баш ови исти Немци и Аустрија. Бацимо ли летимичан поглед у историју, одма ћемо се о том уверити. Но није ништа боље ни данас у наше дане, зашто нам најлепшег примера пружа „целско питање“.

Кад читаоц погледа шта се све данас ради, зарад овог питања, он би још помислио, да се ту ради о неким превратним, бунтовним стварима; да се ту ради о некој политичкој организацији или бар о неким изборима, а кад оно, ради се о сасвим невиним стварима, на име о једној варошкој гимназији.

Словенски заступници на царевинском

ПОДЛИСТАК.

ПОП ДОБРОСЛАВ.

Слика из српског народног живота, у четири чина, с певањем.
По туђој замисли написао П. Адамов.
Музика од Дубека.

(Приказано у Ст. Пазови први пут 14. маја т. г.)

(Свршетак.)

Племенита је намера била П. Адамова, а и тема је благодарна, то се јасно види; но ма да је П. Адамов познат као мајстор у сликању нашег српског народног живота, ипак му, по мом немеродавном мишљењу ова слика није испала за руком.

Главни јунак те слике је поп-Доброслав. Но ма колико да се писац труди да га светла и узорна гледаоцима прикаже, није то у стању да учини, јер га је уплео у врло тугаљиве околности Да ли је то писац баш тако хтео, или је томе крив уплив Anzengruber-ов „Der Pfarrer von Kirchfeld“, није ми најјасније. Ако је хтео, онда је пао у ужасну недоследност, која му целу слику грозно туче; ако је пак оно друго узрок, онда је велика штета што се није еманциповао од тог протестантског писца. Јер између нашег и протестантског свештенства постоји велика разлика с обзиром на његов одношај према женскињу. Код нас се може само богослов женити, а свештеник никад и никако; напротив код протестаната се жене свештеници и као такови. Ако дакле протестантски свештеник (парох) као неожењен и баци око на какву лепотицу, нема му замерке, јер се може оженити њоме, дочим наша мантија забрањује и искључује свако ашиковање. Не пита се ту је ли он удовац или се можда није никад ни женио. Ако се није у стању подвигом добрим подвизати, ако није у стању бити правило вјере и образ кротости и воздержанија учитељ, — онда је то јадан управо никакав узор и пример.

И баш код попа Доброслава у томе погледу стоји зло. Поп Доброслав је удовац, а да није то не би било заплета; јер како се из целе преставе види, он није хладан према Ружи, ма да то писац жели да прикрије; писац би хтео, али му је копрена и сувише провидна. А то опет обара сав остали нимбус попа Доброслава. Поп-Доброслав је управо сав сретан кад је у друштву са лепом Ружом. Кад га оно Матија црквењак у другом чину покуша разонодити, попа тако рећи ни макац! А како дође Ружа попа се рашћерета одмах. А кад је у четвртом чину затече у наручју Радином, сав се насумори. Сирота Ружа чисто не зна шта да ради, а и не слути шта се иза брда ваља. „А Рада је поштен момак . . . попо, немојте се срдити на њега. Он вас тако воли . . . Мама ми је приповедала — наставља она наивно — како сте се ломили ноћас без сна (то је била ноћ она у очи које јој попа поклони ону кобну златну амајлију). Ја не знам за што? али ја нисам крива, па немојте се срдити на нас“ — вели Ружа. А поп-Доброслав јој на то одговара: „Вас две (она и Марта) сте ми барем остале искрене, — па и на том вам хвала!“ А да шта би још као желео од њих наш поп-Доброслав? Би он још нешто, што најбоље доказује она збуњеност и узбуђеност кад је благосиља, а још више онај монолог попин после тога благослова.

„Дакле ја ништа своје не смем имати!? Сам, са свим сам потуцам се као проклетство какво“ и т. д.

Зар то није и сувише јасно?!...

Па и иначе је поп-Доброслав врло слаб. Осим лепих и племенитих мисли које му писац с времена на време у уста меће, не видимо му никаквих дела. У првом чину је био много јачи резултат од рада попиног. Кад би то тако лако ишло с назаренима ни бриге нас не би било. Али ту се мора човек мало друкчије обути, ако жели успех постићи. Често пута и најнапорнији и дугогодишњи труд и рад остаје безуспешан, док сам Бог не учини своје, те они прогледају и опазе куд су забасали. Па и оно онако безобзирно нападање на интервенисање полит. власти нема смисла; и у опште тај I. чин не само што није добро обрађен, већ не стоји ни у каквој скоро свези са целином. Шта више он је целина за себе која је силом прикопчана за остале радње.

А још је слабији поп-Доброслав у акцији према Гаји ковачу. Што се он дозвао к себи, што се окануо старе своје мржње, (коју је писац донекле и оправдао) ту нема поп-Доброслав ни трунке заслуге. Мајстор-Гају поражава трагична смрт добре његове матере, која је наступила услед његове окрутости и отпадништва од цркве и Бога, тако је веровао и он сам и сав народ с њим.

Поп-Доброслав је само пожњео готову њиву.

После свега овога ја бих молио г. П. Адамова нека сравни свога „Попа-Доброслава“ са „Школском иконом“ од Л. К. Лазаревића (а да и не спомињемо „Истинску службу“ од И. Н. Потапенка), па ће се и сам задивити кад спази како је грдна разлика између Лазаревићевог попе и његовог. И онај старац испрва не имађаше по дуго деце, као што их ни поп Доброслав није ни имао; али „тијем су више рачунали сеоску децу у своју. Ко није имао чарапа, требао је само недељом проћи поред попове куће, па већ више не би ишао босоног. Оно добра што су имали, нијесу рачунали у своје, већ у народно“. Међу тим наш поп-Доброслав поклања златну амајлију с ланчићем од злата — лепој девојци. Каква разлика!

А повлачити паралелу између поп-Доброслава и Ћирила Обновљенског из „Истинске службе“, значило би имитовати Потапенков хумор.

Укратко. Моје је чврсто уверење да поп-Доброслав П. Адамова не би смео више овакав какав је сада изаћи на нашу позорницу.

Са свим је нешто друго са том сликом кад искључимо из ње попа Доброслава. Онда нам П. Адамов излази пред очи као стари, мили познаник. И Прока Копривица и Јоца Зврц и Гаја Шуваклијин и Матија Оморац тако су верно и оригинално нацртани, да нам чисто изгледа да их баш и лично познајемо, тако су нам близу и познати. Особито Матија! Онај прави прототип сеоских црквењака. А шта тек

већу, траже да се на целској гимназији поред разреда где се деца уче на немачком језику, уведу и други паралелни разреди, где би се предавало на језику словеначком. Како се види ствар је сасвим природна и проста, без икаквог страховитог зачина. Али не мисле тако аустријски Немци, који би само онда сретни и задовољни били кад би све аустријске Словене понемчили. Њихова се немачка крв узбунила ради једне гимназије, они су без икаквог стида и срама толику дреку подигли, да је данас у аустријском парламенту наступила најозбиљнија криза. Заиста страшна, нечувена бестидност и срамота. Како јавља словеначки лист „Словенски Народ“, има изгледа да ће се ствар ипак повољно по Словенце свршити, што би им и ми од свег срца желили.

Скоро сви словеначки листови отворено говоре, да се и сам цар заузео за ову ствар, те да се пред др. Португалом изразио, да у свему осуђује држање немачке левице, а да признаје оправданост словеначког захтевања. Исто тако доводе у везу са овим питањем и ту околност, што је цар недавно позвао себи грофа Тофеа у подужу аудијенцију.

Ако је ико заслужио то су доиста заслужили наша драга браћа Словенци, да им се жеље уваже, јер су они и тако од увек били права пасторчад у Аустрији.

То су ето наше искрене утешљиве речи на братско рањено срце, кад нисмо у стању да им и помоћи можемо.

*

Слатки чика Стева опет изабран. Куд ће коло без кокана и наш Текелијанум без свога усрећитеља чика Стеве. Бадава је то што су се овог пута и други кандидати пријавили, ипак је коцка пала на старог и „веома добро опробаног“ (!?) управитеља, на нашег „вредног“ чика Стеву.

Сви увиђавни људи говоре и говоре да и у Текелијануму треба једном да завлада ред и рад, а да ће то само онда бити, ако из њега истерају чика Стеву, па доведу у свему достојна човека за то место, — ал све у заман!

Сад кад из Пеште јављају да је са великом већином гласова поново изабрат исти чика Стева — онда још само толико можемо рећи, да сажаљевамо и онај несретни српски завод и оне који су га „бирали“.

Но ваљда ће и томе једном доћи крај и заслужена казна!

*

Не треба се бојати за српску банку. Како нам један веома угледан трговац из Срема јавља, тамо се скоро цео званични персонал ставио у агитацију против српске банке у Загребу. Нарочито међу необавештене протурују гласове, као да ће српска банка морати пропасти, услед оснивања нове „хрватске пучке банке“, у коју ће земаљска влада улагати силни земаљски новац, те ће имати могућности да даје новац са 2 процента. Таквим се ето средствима служе Хрвати против српске банке, повлачећи и саму владу у те своје петљаније. До душе веровање у ова приповедања није сасвим искључено, тим пре: што се међу оснивачима „хрватске пучке банке“ налазе стеклиши и владиновци у друштву — а нарочито што су једни и други ишли у аудијенцију код бана, који им је обећао да ће се о истој банци својски старати. Но ипак нека због тога наше људе глава не боле. Кад би се то обистинило да би земаљска влада давала велике суме земаљског новца у ту „хрватску банку“, само да јој да прилике да може радити са 2 процента, онда би поред српске банке угинути морале и све друге банке у Загребу па тек онда српска.

А да до тога не ће доћи, то је више него сигурно, јер прва међу банкама које би пале, била би баш владина „хипотекарна банка“ па богами и полувладина „комерцијална банка“. Но осим владе, при пропасти загребачких банака, на првом месту би били погођени Јевреји, те ће они све могуће учинити да новоустројавајућа се „хрватска пучка банка“ никада не дође у могућност, конкурирати другим банкама у Загребу.

А да ће Јевреји у стању бити да то у истини и учине, то се и отуда види, што међу оснивачима „хрватске пучке банке“ има и Јевреја.

Тако дакле нема никакве озбиљне бојазни за пропаст српске банке у Загребу; јер ће она живети још дуго и дуго на велику жалост наше браће Хрвата и загребачких Јевреја.

ХРВАТСКИМ СВЕЗНАЛИЦАМА.

III.

Сад нам још преостаје да видимо: ко сачињава тај један политички хрватско-славонски народ? Или још боље: на кога се протеже појам тог политичког хрватско-славонског народа? Ми ћемо се и овде послужити такође са податцима прљеним већином из чисто хрватског врела, како би и наше доказивање Хрватима разумљивије било.

На прво место стављамо добро познато писмо хрватских првака, упућено народу српском године 1889., а које је потписао и покојни Фрања Рачки, који и јесте дотично писмо саставио. У том писму признаје се између осталога за Србе и Хрвате: ‚da su ta dva narodna imena t. j. ‚srpsko‘ kao i ‚hrvatsko‘ ravnom merom opravdana; očitujuć izrično da oba u ovoj zemlji (т. ј. у Троједници) sačinjavaju jedan politički narod‘. Ето дакле где и сам учени Фрања Рачки признаје да Срби и Хрвати тек скупа сачињавају један политички хрватско-славонски, т. ј. троједнички народ.

Да у троједној краљевини има народа хрватског, као правог генетичког народа, о томе нико не сумња Али да у Троједници има као таковог и народа српског, о томе су од „нагоде“ па на овамо, на жалост, скоро сви Хрвати почели да сумњају. Но колико је смешна та конфузна манија код Хрвата, толико је жалоснија за народ српски, кад се и међу Србима такође нашло таквих, који заједно са Хрватима, макар и индиректно, али то исто тврде и верују.

Без да помињемо личности, овај прекор имао би се протегнути на све оне жалосне и вајне Србе, који, не знам коме и чему за вољу, без икаквог стида тврде, да Срби у Хрватској и Славонији нису народ, посебан и прави, него тек пуко племе. То су ови Срби, који имитирајући мајмунски покојног Рачкога, тврде и пишу: да су Хрвати и Срби два племена једног и истог народа, наравно не казујући, којега су то народа Срби и Хрвати тек само племена. Колико опасности за нас Србе лежи у овако магловитим и скроз тајанственим теоријама, то наравно многи и многи Срби на жалост не могу да увиде. Али је за то покојни Фрања Рачки веома добро знао шта то значи, кад је, под фирмом братске слоге и љубави, први ступио отворено у јавност са истом овом теоријом, заодевајући је одећом науке и истине.

Међутим не само да су Срби у Троједници посебан и у свему прави правцати народ, као год што су и Хрвати него их као такове познаје и историја и свеопшта наука — па најзад их као такове признаје и Аустро-Угарска, као год и земаљски сабори троједне краљевине. За доказ овог последњег, навешћемо овом приликом само два примера, који ће бити довољни да посве тачно докажу: да у Троједници поред Хрвата, живе и Срби — као прави и посебан народ.

У седници сабора хрватско-славонскога од 13. маја год. 1861. закључено је на предлог Славољуба Врбанчића између осталога и ово: ‚ovaj sabor nije nikojom prilikom nijekao, dapače vazda je priznavao da u trojednoj kraljevini ima i naroda srpskoga.‘ Исто то потврдио је, и још и боље прецизирао такође сабор хрватско-славонски држан 22. априла 1867. год. када је на предлог Ивана Вончине донешен овакав закључак: ‚sabor trojedne kraljevine svečano izjavljuje, da trojedna kraljevina priznaje srpskom narodu, koji u njoj živi, da je u svima pravima potpuno jednak i istovetan sa hrvatskim narodom.‘

Питамо ми сад хрватске, па и српске свезналице — незналице, ко треба да учи; и ко зна а ко незна шта говори и пише — ми — или тамо — они? Па кад дакле чак и земаљски сабори хрватско-славонски, у овом случају као најкомпетентнији, признају: да су Срби у троједној краљевини прави и у потпуном смислу, са свима правима и атрибутима, посебан народ од Хрвата — онда шта тек да мислимо о оним јадним синовима српским, који се не боје ни Бога, ни своје сопствене савести говорећи и пишући: да су Срби само племе а не народ?!

Ми поново велимо, да је ширење оваквих теорија, најопасније за даљи опстанак народа српског. Тим пре, што се данас баш на основу те теорије извађа отворено негирање народа и имена српског. Оно негирање, које се сасвим упоредо креће са оном пирамидалном јединственом нелогичном логиком, као да се тежње и право народа српског, као посебног народа, из темеља противе јединству и целокупности скупне троједне краљевине Хрватске и Славоније.

То пак како смо већ видели апсолутно не постоји; а то најзад сведочи и сама смисао „нагоде“, која никако не искључује троједничке народе. Но ми за ту исту ствар имамо при руци и један врло леп доказ у једној преставци града Загреба, упућеној троједничком сабору, од 15. септембра 1861. год. У тој преставци од речи до речи овако стоји: ‚ako je ikoje pravo jasno kao sunce, to je do ista pravo naše braće Srbalja; koje se u ostalom ne protivi niti cielokupnosti, niti temeljnih pravih naše domovine.‘

После свега овога што наведосмо довде, шта може друго поле паметнији и озбиљнији човек урадити, него се покорити пред законом и истином стварних факата, па признати, да је само онако, како ми рекосмо и како смо увек говорили и тврдили; да је троједна краљевина заједничка — и то дуалистичка — својина Хрвата и Срба, као два у свему равноправна домаћа народа; даље, да троједница није то исто што и Хрватска, и најпосле: да троједница сачињава према ужој Угарској један политички хрватско-славонски, хрватско-српски народ. Нема дакле само „Хрватске“ и само Хрвата, него троједница са два различна и права народа; са Хрватима и Србима.

А када је све то тако, онда нисмо ли ми Срби достојни сажаљења, када скоро посве равнодушно играмо улогу неке бедне и подређене народности, неке трпљене конфесије у троједној краљевини — не мећи за оно, што се око нас збива, него се утичући час овоме, час ономе, као просијаци за милостињу.

Међутим то не би никако смело бити, јер би то изгледало, као да Срби немају праве љубави према троједној краљевини, као према својој домовини, када хладнокрвно допуштају, да се она мимо закон и историју све више и више самовољно претвара у „Хрватску“.

По овоме, што у овим нашим чланцима донесосмо, не само да је Хрватска и Славонија заједничка домовина, него би у њој Срби и по смислу „нагоде“ као темељном закону земаљском, а и по историји и народном начелу, у свему морали исто тако моћан и активан фактор бити, као год што су данас само Хрвати.

И тако завршујући ове наше чланке, ми држимо да смо како „Обзоровим“ тако и осталим хрватским свезналицама-незналицама доста рекли. Ако им пак ни ово не би доста било, ми ћемо их врло радо још и више о овим стварима поучити.

Но пошто смо ми још од куће чедно васпитани, те ни из далека не уображавамо себи, да смо сву мудрост капиком покусали — то смо вољни саслушати „Обзорове“ свезналице, ако нам они можда ипак узмогну показати она места из „нагоде“, *или ма ког другог законског наређења*, од куда би се дало позитивно извести, да је троједница то исто, што и Хрватска — а дотле до виђења, господо свезналице-незналице.

С. М. Д.

ДА УЖАСНЕ СРАМОТЕ!

Из Београда брзојављају да је у недељу, на скупштини „друштва светог Саве“, поново изабран великом већином за претседника онај несретник Светомир Николајевић, који је српску мисао, онако срамно укаљао. Јаснијег доказа не може бити, да је у данашњем Београду изумрло српско родољубље и потамнео српски образ.

Са гнушањем и са стидом, са сле-

да рекнемо о Ради и Ружи!? Ту су речи моје слабе. Ко је читао „На се́лу и пре́лу“ од тог нашег чувеног писца сеоских слика, тај ће рећи са мном заједно да је Адамов у томе јединствен.

Па — не доказа ради — већ лепоте ради, нека ми је дозвољено да изнесем пред наше читаоце нешто само, само четврту појаву из IV. чина, па да уживајући у томе замоле самном П. Адамова да нам у тако нежном и чистом облику прикаже и поп-Доброслава, да га преобрази, јер он то и уме и може, па да нам украси позорницу дивним оригиналним бисером. Да видимо дакле ту VI. појаву.

Рада улази лагано обзирући се (у попину собу), држећи шешир под пазухом.

Рада. Помоз' Бог, Ружо!

Ружа (тргне се, устукне и окрене се). Јух! Је с' ти, Радо!? (пође њему).

Рада. Ја, да ко ће?

Ружа (се врати и окрене му леђа). Господин нису још дошли из цркве.

Рада. Не треба мени он.

Ружа. Да, он не иде на рогаљ да се туче.

Рада. Боже мој, Ружо, виш како си ти К'о канда ја, боже, идем само од рогља до рогља, па се тучем са момцима! Нисам ја к'о што има неких, да се увек... тако... овај... само, што кажу, тучем. Волим ти ја, кад подвикнем на волове: „Хајс Ревка! Сту́ Кајла!“ — па завитлам ајкачом, а зубача све пуца испод плуга! Па... тебе сам ради дошао. Знаш, нас двоје нисмо свршили отоич пред црквом наш рачун —

Ружа. Ја немам ништа да ти дам.

Рада. Ето ти је опет сад! А шта ћеш да ми даш? (окреће шешир у рукама. Обзире се. Приђе јој ближе.) Ружо!... овај... Ја знам да ти немаш шта да ми даш. Ја.. овај... што кажу, и не иштем ништа од тебе; а баш не знам и за што. Ал'.. ја... овај... опет нећу да носим ову чворуку, што кажу, за бадава. Ружо! (с натегом) она цура што ми није веровала... ти је добро знаш... видиш није ми веровала, је л'? Да си ти била на мом месту, и ти би била смислила оно, што сам ја био смислио. Ја сам хтео да је отмем, да је украдем. Ал' сам се предомислио. Она то — велим — није заслужила... овај... таке цуре нема више ни Срем, ни Банат, ни Бачка!

Ружа. То ти тако кажеш.

Рада. Други и не треба. Па, Ружо, видиш,. када ми ни сад не би веровала, ја бих... овај... ја бих је, Бога ми мога, отео, ма се тукао са целим светом. Јер ја... овај... мислим... овај... шта ће ми и цео свет, кад ми не би ни сад веровала.

Ружа (приђе му ближе). Радо, говори озбиљно.

Рада. Е, таман ми је до шале Него кад сам већ зив'о, хоћу и да ти све кажем. Ја сам моме лали већ напоменуо. Кад је дош'о био оно мало час, па затекао мене с тобом пред црквом, казао сам му: „видио си с ким сам диванио; ил' ми дај њу, ил' ме сарани!“ Но, разумеш ли ме сад? (Ружа покрила лице рукама). Верујеш ли?

Ружа Верујем.

Рада. Пристајеш ли?

Ружа. Пристајем.

Рада (скочи радосно). Хај! (загрли је).

Ружа (се отме). Није слободно без попина благослова... Мораш ме најпре искати од нашег попе.

Рада (пође). Идем одмах. (Врати се). Сад сам на коњу! (пође к њој да је опет загрли, она се не да). С Богом! Ето мене за који час опет (пође).

Ружа Радо!

Рада. Шта је, душо!

Ружа. Куд си пош'о?

Рада. Идем кући да кажем лали.

Ружа. Је л' то сад истина што ми кажеш?

Рада. Ако ти слаг'о, да Бог да до ово доба године трава нада мном порасла! Ал' пре ћу — (залети се и пољуби је).

Ружа (цикне). Јух!

Рада (пева):

А шта сам ти учинио,
Ако сам те пољубио?
И то неће нико знати,
Већ ти ја. Ја и земља мати.

Ружа:

Ти си, Раде, красно цвеће,
Душо Раде, ко те неће?!
Ти си, Раде, лепог створа,
Моме срцу разговора.

Раде:

Куд год ходим, Бога молим
Да се с тобом разговорим.
Кад се с тобом разговорим,
Весео сам, куд год ходим.

Обоје:

И кад ходим и кад спавам
Све о теби, Ружо (Раде), сањам,
Јер без тебе не могу
Живет', веруј вишњем Богу!

(Завеса пада.)

Овоме не треба даљег коментара. Поштовани ће се читаоци сложити са мном да је П. Адамов био овде — што-но реч — у свом елементу.

Још ми је додати да управо завидим П. Адамову што је улогу Ружину играла г. Марковићка; јер кад песник види да му приказивач заиста верно приказује његове мисли и осећаје, онда се мора осећати необично задовољан. Госпођи Марковићки скоро се не ће наћи достојан заменик у наивно-љубавним улогама заиста.

И г. Марковићу (Раде) не беше те вечери замерке. Али нас је г. Душановић (у улози Матије црквењака) све изненадио својом игром. Евала им.

Ако изрекнем још своје признање г. Дубеку на његовим лепим мелодијама, — онда сам рекао све што сам имао, онда сам ипак изрекао суд свој — о „Попу Доброславу“.

Д. Прерадовић.

ђеном крвљу у жилама ми једва можемо да изговоримо: Срам нека вас је све без разлике, по сто пута срам — ви недостојни српски синови у јадној и кукавној земљи Србији!

Јесте, то је братска реч за вас небраћо, који сте и себи и нама нанели нову срамоту, бирајући поново страшнога и гаднога Мефистофела српског братства и српске националне идеје за председника друштва св. Саве.

После тога ви не само што немате права да се зовете и сматрате поносном престоницом српског пијемонта, него сте гнусне кукавице и подле издајице како имена српског, тако и своје рођене домовине.

То су, ето, наше речи, које вам под утиском ове нове бруке и срамоте српске могосмо у окаљани образ добацити.

Таке се бестидности могу десити само под данашњом неморалном насилничком владавином и мора се сваки Србин запитати: Зар још нехар српског стрпљења није препуњен, није ли још дошло време да се раскрсти с том гадијом?!

САБОРСКИ ОДБОР И ШАНДОРСКА СТВАР.

Кад се замислимо да ће доћи време, кад ће се у историји забележити и наши дани, дани у којима ми живимо и прилике које се данас међу нама дешавају; нас језа подузима; крв нам се леди у жилама а румен стида удара нам у образ, помишљајући на најновију бруку што је на рачун српског народа одиграва жалосни српски патријарх Георгије Бранковић и његова у свему достојна дружина — саборски одбор.

Две године повлачи се и потрва немила околност, да се глави овостране српске цркве, подмећу тако страшне и каљаве ствари, а недостојна је поглавица српске цркве ћутао и шепртљио, не налазећи за нужно, да бар у интересу свога високога *достојанства, једном учини крај тим* страшним гласовима.

Нити је код Георгија Бранковића било такта нити памети, јер својим недотупавним одуговлачењем ових ствари, а нарочито пак са шандорском афером, он је пружио млогом непријатељу српском прилике да се проигра са нама као мачка са мишом.

По праву и по логици Георгије Бранковић као носиоц највише части овостраног народа српског, као српски патријарх — требао је бар помишљати на свето достојанство, требао је штедети понос и углед народа српског.

А чинећи тако, њему је остајало само двоје: или признати да је крив и повући последице отуд, или изабрати судски пут и тако сачувати углед народу српском и његовом највишем достојанству.

Али Бранковић није ни једно ни друго учинио, чиме је уверио свет, да му није стало ни до себе ни до патријарашког достојанства, а најмање пак да му је стало до угледа народа српског.

Тако је кроз пуне две године морао јадни наш српски народ да црвени и трпи баш са оног високог места, са којега би, да је среће, морао тражити утехе и и моћне заштите.

И сад када је већ до тога дошло, да су, како у Пешти тако и у Бечу, почели тражити разјашњења за све те гласове о шандорској афери — сад је нашао вајни српски патријарх за потребно, да себе од клевета одбрани. Но чија је савест нечиста, ко нема ни памети ни достојанства, тај је управо толико плитак кад чини зло, колико је будаласт, кад се у злу ухваћен брани. Од невешта и гора плаче, а од Георгија Бранковића ето где ће да проплаче народ српски, онај исти народ, који никад није ни одобравао избор овог патријарха.

Како се брани Георгије Бранковић? Је ли отишао пред суд и ту спрао себи и своме достојанству нанету љагу? Је ли можда пристао на наш предлог да се изабере суд добрих људи, који ће ту ствар докончати и у ред довести? Ни једно од тога није патријарх Бранковић учинио Он је безумно помишљао да ће ћутањем уверити свет, како му је тобож савест чиста и да у шандорској афери нема баш ничега.

Али шта је сад ово? Како да после тога растумачимо врло немилу појаву, да се тек сад после две пуне године сазива саборски одбор; и да се сад тек предузимају кораци по шандорској афери?

Ми ни до сада нисмо имали никаког поверења у овај намет саборски одбор, који по ничем не може бити израз народњег поверења. То је једно; а онда овај саборски одбор и нема тог права да он у овом питању пресуђује, по што би ту једино био власан наш народно-црквени сабор.

Међу тим и са овом својом најновијом одбраном саборског одбора а у корист патријарха, одбор је сам себи дао сведоџбу пуке умне сиротиње, те унапред одузео сваку могућност за веровање, да ће се непристрасно у овој ствари управљати.

Јер ево где одмах у почетку свог записника и сам признаје, да му је та жалосна ствар одавна позната, што и цео свет зна, па зашто је чекао преко две године, да тек онда устане у одбрану патријарашког достојанства, кад патријарха из Пеште позову да се опере од обеда?

Саборски је одбор тиме, што је ћутањем допустио да се преко две године каља достојанство патријарашко, изгубио и ону мрву поверења, које је још имати могао, и показао се са свим недостојним свог положаја.

Кад смо ми у име народа од њега одмах у почетку желели да устане у одбрану тог достојанства, онда је ћутао као заливен, и на миг од горе одмах је скочио на ноге лагане да пере свог госу!

Ово је заиста прежалосно и показује да су саборски одбор и Георгије Бранковић, сасвим достојни једно другога, и да се од њих немамо ничему надати.

РЕЧ ГРОФА ИГЊАТИЈЕВА О БОСНИ.

Београдски „Дневни Лист" доноси на уводном месту разговор грофа Игњатијева, што га је водио са његовим дописником. Из тога разговора ми доносимо следеће речи грофа Игњатијева:

„По примирју међу Турском и Русијом, ја сам у св. стефанском прелиминарном уговору тражио за Босну и Херцеговину автономију, која се базирала на реформама, које је аустро-угарски министар спољних послова гроф Андраши, израдио за те земље пре рата, и које су реформе босанско-херцеговачке устанке воће, уз неке примедбе усвојиле.

Аустрија и неки Срби тврдили су, да се Русија пред рат споразумела и погодила с Аустро-Угарском, да ова заузме Босну и Херцеговину. То није истина. Да је Русија пудила Аустро-Угарској Босну и Херцеговину, то би ја у св. стефанском уговору о миру признао и са Турском се погодио да Аустро-Угарска заузме речене земље, а не би тражио автономију за њих.

Пред рат било је неких преговора између Русије и Турске и Русија је предложила Аустро-Угарској, да ова у исто време, кад руска војска пређе Дунав, својом војском пође у Босну и у Херцеговину, да заједно поврате ред и утврде мир, да уведу реформе и даду автономију оним земљама, па се онда Русија и Аустро-Угарска повуку из ових земаља. Аустро-Угарска није пристала на то, него је тражила Босну и Херцеговину у својину, Русија је одбила тај захтев и загазила је сама у рат против Турске, желећи да после оствари оно што је претресано на цариградској конференцији.

Дошло је до берлинског конгреса, на ком је Европа судила и решавала о оном, што смо ми с Турском свршили и уговорили.

Русија је пристала да се сазове конгрес, јер она у Европи није ништа за се тражила ни освојила Русија је пошла у рат за слободу и равноправност хришћанских и словенских народа, и она је извршила своју мисију.

На берлинском конгресу Аустро-Угарска је тражила да заузме Босну и Херцеговину, да у тим побуњеним земљама поврати мир и ред и да у њих врати 300.000 бегунаца, који су пребегли у Аустро-Угарску и пали јој на терет. Гроф Андраши није тражио, да се Босна и Херцеговина уступи Аустро-Угарској, јер је знао, да Русија не би никако на то пристала, а не би може бити и која друга држава. Аустро-Угарска је закључила конвенцију с Турском, како ће Босну и Херцеговину заузети и вршити управу.

Од оног времена протекло је већ 18 година и Аустро-Угарска управља у оним земљама по својој вољи и ради шта и како хоће. Ја бих рекао, да је аустро-угарска влада промашила главну циљ: она је занемарила и са свим забацила оне реформе, које је израдио гроф Андраши за Босну и Херцеговину; она се латила са свим другог посла: почела је да шири католицизам, да насељава немачке колонисте, да сатире српско племе, поставила је фаватике, Пољаке и Хрвате за чиновнике, да тлаче православну веру и да завађају народ. Ова ни у колико није задовољила Србе православне, па ни мухамеданце, који се непрестано исељавају у Цариград и жале се султану на неправду босанско-херцеговачке владе. И ја имам много писама и жалби и од православних Срба и од мухамеданаца из Босне и Херцеговине. Сви се они жале на управу у својој отаџбини и моле, да се Русија заузме за њих и да истера Аустро-Угарску из Босне и Херцеговине.

Да је стање у Босни и Херцеговини несносно и да аустро-угарска управа сем неких модерних реформа и установа онамо није ништа доброг урадила, ја то верујем, па ме ни мало не зачуђава, што она не ужива поверење тамошњег народа. Јер народно поверење не тече се ширењем верске пропаганде, негирањем народног имена и језика, дражењем једне вере на другу, неспособним и бездушним чиновништвом, угњетавањем староседиоца и насељавањем странаца. Староседиоци у Босни и Херцеговини су пасторчад, а страни досељеници су мазе босанско-херцеговачке владе. Од српског тежака наплаћује се пореза по старом начину и он се још сматра као спахијски роб, а тога нема нигде више у Европи; страним досељеницима пак продају се земље и иде им се на руку у свему и свачему.

Ја бих рекао, да је Аустро-Угарска показала потпуну неспособност да управља Босном и Херцеговином; она би најбоље учинила, да дигне руке од тих земаља.

Аустро-Угарска на то и не помишља. На против из свега досадашњег рада њеног у Босни и Херцеговини јасно се види, да она тежи да се одржи у тим земљама и да се спрема да их анектира.

По моме уверењу Аустро-Угарска неће никад од Русије добити одобрење, да Босну и Херцеговину анектира, него ће морати, пре или после напустити те земље.

Аустро-Угарска је ушла у Босну и Херцеговину да их уреди и мир у њима учврсти. Ако је она то извршила и ако је све онако, како аустро-угарски министар за Босну и Херцеговину наглашује, онда би за Аустро-Угарску било најбоље, да те земље напусти, да остави њихов народ да живи својим животом, да се уједини са својом браћом у Србији и у Црној Гори, јер је то природно и тако ће морати бити".

БАНФИ И ГЕОРГИЈЕ.

Будим, 29. маја.

Из Будима смо добили допис, који нам није дошао од нашег редовног извештача и са којим се у многим тачкама и не слажемо, али пошто у овако важној ствари тежимо за тим, да се што боље расветли оно, што се иза кулиса догађа, и пошто је допис писала личност, која има честа додира са члановима нашег епископата, то га доносимо да наш свет и тај глас чује.

Штовани г. уредниче! Кад сам прочитао извештај о сазиву синода у 82. бр. „Заставе", нисам се много изненадио, јер сам случајно одавно још био извештен о неким жалосним односима, који су између српског патријарха и још Векерловог кабинета били наступили, а које односе је пали кабинет оставио у аманет Банфи-паши. Ваш извештач је са свим добро погодио, кад је рекао, да се овде не ради о личностима, већ се ту ради једино против наше српске народне цркве и наше автономије. За то сам и увео перо у руке, да ту његову тврдњу још боље докажем и да још неке околности боље расветлим, које он можда није могао довнати.

Положај патријарха српског постао је тежак и несигуран одмах после митрополитскога збора. Мађарски министри су се у опште поплашили одлука, које су на том значајном збору донешене, а кад су довнали, да је сам патријарх тај збор благословио и за сретан рад његов богу се помолио, нису знали шта ће од изненађења, кад су се уверили, да патријарх српски — и ако мађарски говорити зна — да ипак за то не мора слепо мађарски мислити и богу се молити.

Тога ради су се на њега озлоједили сви мађарски „надничари" црквених реформа, а нарочито Векерле, Силађи и Чаки. Ови га управо нису после тога ни гледали, кад су му коју реч и поклонили онда су му само пребацивали, што је на збору „партиципирао", да „није довољно лојалан", и да су се у њему „преварили". Кад се ово за јамачно зна, онда је јасно, зашто је патријархов положај постао тежак. Влада је одмах почела мислити, како би патријарха казнила, а будућем кандидату показала, да се за свој народ чак ни богу молити несме, ако то Мађари не дозволе. Да је данашњи положај патријарха Бранковића наступио одмах непосредно после збора, српски патријарх би, ако би пао — пао као жртва народа. Господа силници, колико би добили толико би изгубили, јер би с „кандидатом" тешко ишло; за то су ту мисију оставили Банфи-паши.

Овај је ево и почео, али као ради „Јотине" пријаве, коју је овај поднео краљу и влади против патријарха; али ко би то веровао тај не би памети имао, јер цео свет зна, да патријарх и епископат може радити и грешити како хоће, њих глава заболети неће, само ако су влади по вољи и њене интересе чувају. Мађарима треба патријарх, који ће мађарски живити и осећати, а народ, који га бира — тог ни благословити несме.

На жалост нашу, ми увек имамо кандидата за Мађаре, који ће на свој образ српски пљунути, само да се власти и новаца дочепају, па је сасвим вероватно, да је Радић кандидат, да одигра улогу пок. Германа; за то и јесте оправдана свака бојазња за цркву и народ, у какво ће још искушење морати доћи. Да је среће па да епископи и патријарх постају вољом народа, другчије би важили према „горе", а овако су играчка у рукама владе, те морају увек приклонити главу доле и чекати судбу своју, која је положена у руке оних, чијом вољом су постали.

Свака нас посланица њихова учи, да љубимо друг друга и да се слажемо; сад би нам могли примером показати, те да синод први устане у одбрану патријарха српског, јер ваљда је и то против канона, кад се поглавица једне цркве скида, кад то хоће ћеф мађарског министра, и то само за то, што се за свој народ богу молио; да синод би требао у напред да се против таког поступања огради; ал да није оне „мудре": „смерт бо твоја живот мој."

Данашњи положај патријарха Бранковића може послужити свима онима, који за његовим местом жуде, као напредна школа, те да из руку министара мађарских не примају високи положај тај; а оне, који о срећи народа српског и цркве његове мисле, треба да побуди, да народ свим силама поведу у борбу, да он сам дође до права избора епископа, те тако унапред кандидује лица, која ће постојати српским патријархом. Док тога не буде, дотле нећемо имати самосталних епископа, а према том ни патријараха.

Оволико за овај мах, а ако још што у овој жалосној појави довнам, јавићу вам.

Православни Србин.

Политичке новости.

— **Државни матрикуларни надворници.** Угарски званични лист донео је распис стечаја за државне матрикуларне инспекторе. По томе биће 23 округа таких инспектора са овим седиштима: 1. Будимпешта, 2. Стојни Београд, 3. Печуј, 4. Велика Кањижа, 5. Стајнамангер, 6. Пожун, 7. Њитра, 8. Розенберг, 9. Лошонц, 10. Кашава, 11. Њиређхаза, 12. Берегсас, 13. Сатмар Немети, 14. Деиш, 15. Марош-Вашархељ, 16. Брашово (Кронштат), 17. Велики Еђед, 18. Дева, 19. Темишвар, 20. Вел. Бечкерек, 21. Суботица, 22. Велики Варад, 23. Јегра.

— **Крај Јекелфалушијев.** Главни пештански стуб црне чете и њеног вође Јоте, пао је. Министарски саветник, полицијски начелник Јекелфалуши, бачен је у пензију после 35-годишњег службовања, које је нарочито по нас Србе било од врло штетних последица, јер је увек био приступачан денунцијацијама црне чете, а горе је имао врло моћан положај и уплив, те се на то имају свести многа гоњења српских првака и много зло српског народа. — Ко ће бити његов наследник, још се незна, ал денунцијације против Срба и свију народности увек ће наћи у Пешти одзива, те ће и црна чета наћи себи стубове и стубиће.

— **Мобилизације у тишини.** Под тим насловом пишу једном мађарском листу из Београда, да се како у Србији, тако и у Бугарској под видом маневра полако мобилизирају, јер очекују да ће се из јерменског питања развити цело источно питање, пошто ће Бугари забуну Турске у Јерменској употребити и као 1885. год. упасти у Македонију, а то Србија не би смела мирно трпети. Из Београда су брзојавно пожурили пошиљку они 60.000 пушака, што су пролетос Милановом протекцијом (!) купљене. Турска концентрише у Македонији своју војску, а Грчка, Црна Гора и Румунија само из прикрајка паве на догађај и очекују да се и они уплету. За то вели поменути мађарски лист и узима озлојеђење против Аустрије у Србији све већег маха. Том листу остављамо одговорност за ове вести.

— **Делегације.** У Бечу је у понедељак отпочео спољни одбор аустријске делегације своје седнице. Голуховски је исти експозе изнео, као и у угарском одбору. Ова је седница много више глатка била од оних у прошлим годинама. Само је Младочех Херолд изазвао дебату што је напао тројни савез. Бадени и Хохенварт побијали су његове назоре, али су се чудили, да није као до сада тражио напуштаје тројног савеза а ступање у савез са Русијом, на што је Херолд рекао да је то хотимично било, али да исто та-

ко то желе и заступају, као и до сада. — У ратном пододбору је Херолд тражио, да се код војске више негује народност, а Кригхамер је као и лане, одговорио, да су му све народности једнаке. — Угарска делегација расправила је прорачун окупираних покрајина, и у четвртак ће имати угарски одбори своје последње седнице.

— Криза у Аустрији још једнако траје и сваки час се очекује оставка Виндижгрецова. За наследника му спомиње се галички намесник Бадени који је као и Голуховски Пољак. Држи се да ће пре свега одступити сам Виндишгрец, а министарство ће остати са Бакехемом на челу да спреми прелаз на друго министарство и добије буџетски провизоријум.

— Царско руско одличије француском председнику. Јако је узнемирило штампу тројнога савеза вест, да је руски цар нарочитим гласником послао својеручно писмо и коље ордена св. Андрије председнику Француске републике Фору, и то баш у очи немачких свечаности и Килу, а одмах после тога, што је француски спољни министар изрекао реч „алијанцију“ између Русије и Француске. Ово свакојако тумаче, ал сваком је јасно, да то значи најчвршће савезне веве против тројног савеза.

Књижевност и уметност.

Репертоар српског народ. позоришта у Руми од 6—11. јуна У уторак 6. (18.) јуна први пут: „Мајка“. Шаљива игра у 3 чина, написао Г. Чики, превео Ст. Дескашев. У четвртак 8. (20.) јуна први пут: „Последње љубавно писмо“. Шаљива игра у 3 чина, написао Викторијан Сарду, с француског превео Ј. Везић. У петак 9. (21. јуна „Краљевић Марко и Арапин“. Историјска слика у 5 чинова с пенањем, написао Веља Миљковић, музика од Ф. Гала. Представа за децу с обаљеним ценама у 5 сахата после подне. У суботу 10. (22.) јуна: „Ђаволови записници“. Позоришна игра у 3 чина написали: Араг и Вермон, превео Милан Видуловић. У недељу 11. (23.) јуна, први пут: „Ђидо“. Слика из сеоског живота у 5 чинова с певањем, написали: Ј. Веселиновић и Д. Брзак, музика од Д. Јенка.

*

Најновије драме. Како „Венац“ јавља, натечај загребачке позоришне управе, који се сваке године расписује са лепом новчаном наградом, ове је године врло обилатим плодом понео. Управи позоришној приспело је ове године четрнајест разних комада, међу којима има и таквих који су и од пре били познати. Међу поднешеним комадима има седам трггедија и то: Прибина, Томислав (ваљда од Хигина Драгошића) Краљевић Радован има два (ваљда један од Милоша Цветића а други од др. Стјепана Милетића) Симеон Силни (од Антонија Пија Трешића Павишића — „Мосорског Гуслара“) Хрвоја Вукчић Хрватин (могао би бити и од Милоша Цветића) и краљ Твртко (непознат). Од народних комада има три: Освета (од Мише Димитријевића глумца), Жртва невјере и Лов на мужа. (писац непознат) Од друштвених комада има четири: Еквиноција (писац непознат). Тајна (непознато), Хамеопатично лечење и Французи у Хрватској (ваљда од Приморца др. Марјана Деренчина). Тако бар ми судимо по оном што знамо и што смо начули.

*

Гимназија за женске у Прагу. У Прагу је основана гимназија за женске под именом „Средња женска школа“. Прве ученице те гимназије полагаће ове године први испит зрелости. Оснивачица гимназије, у којој је наставни језик чешки, јесте славна чешка песникиња Елишка Краснохорска. Пошто се ученице те гимназије спремају за свеучилиште нарочито за медицински и филозофски факултет, то постоји за њих исти наставни план као и за гимназисте. Напредак ученица је врло добар, и ако се веома строго оцењује, јер су ученице неуморне. Ову гимназију издржава делимице друштво „Минерва“ а делимице варош Праг.

Вести из места и са стране.

Извештај о радњи вршачких епарх. власти. Административни одбор држао је своју седницу 12. маја и решио је ове важније предмете: 1. На пријаву потпорањске црквене општине, да тамошњи црквени старатељ С. С. неће да полаже рачун и да преда кључ од црквене благајнице, позват је вршачки прота, да оде тамо и извиди. 2. Узима се на знање уговор, што га је уљманска црквена општина склопила у ствари црквеног пјенија са тамошњим учитељима. 3. Ботошкој црквеној општини дозвољава се, да купи 5 ланаца земље. — Епархијска конзисторија одржана је 15. маја и решено је: 1. На молбу фердинске црквене општине и јереја В. С. оставља се исти и на даље за администратора фердинског. Узета је на повољно знање пријава проте панчевачког, да ће обићи свој протопрезвитерат, што и ваља. — Епарх. школски одбор решио је ове важније предмете: 1. Опоменути су српски учитељи у Денти, Дежану, Јабуки, Потпорњу, Ватину и Влајковцу, да око изучавања мађарског језика више бриге полажу. Ово је тим српским школама друга опомена. 2. Упућене су црквене општине у Влајковцу и Јабуки, да распишу стечај за учитеља, јер ови нису оспособљени. 3. Наређено је, да се денћанском учитељу исплати заостатак плате. Остали су предмети мање важности.

Епархијски Администр. одбор бачки држао је 24. маја по подне своју седницу и у истој решио ове предмете: На препоруку вис Министарства просвете препоручено је подручним општинама дело Бонце Миклоша под натписом „Közigazgatási elvi határozatok egyetemes gyűjteménye“ као згодно помоћно средство за оне, који се администрацијом баве. — У смислу одлуке вис. Соб. Одбора под бр. 1282. издато је епарх. канцеларији сходно упутство гледе инструирања призива који му се подносе. — Узета је за знање одлука вис. Саб. Одбора бр. С. О. ex 1895. којом је поднесени му призив црквр. општ. у Мохолу против. овостр. решења бр. АО. 425 ex 1894. у погледу купа земље, одбијен. — Наређена је нова организација црквр. општ. у Д. С. Ивану. — Није дозвољено црквр. општини у Ст. Паланци да прода један део оног земљишта, на ком ће нови парох. дом зидати. — Одобрена је обнова $^1/_3$ скупштинара у Стапишићу. — Упућен је парох у Вилову, да иште ректификације грундовног уњижења тамошње парох. сесије, која је погрешно на црквр. општину уњижена. — Издато је сходно упуство црквр. општини у Пивницама у погледу наређене тамо политичке екзекуције и разреза парохијала. — Упућена је црквр. општина у Парабућу да неисправно издатих 18 фор. тамошњем учитељу Св. Лончарићу од истог укупити има. — Потврђен је избор новог председника у Силбашу, а администратор тамошње парохије јереј Т. Поповић одбијен са молбом, да се од прописаног на њега у своје време плаћања у епарх. фонд. ослободи. — Узет је на знање рад црквене скупштине петровоселске од 17. (28.) априла о. г. и ради извођења неких тамошњих рачуна наређен је извиђај. — Одобрена је обнова једне трећине скупштинара у Ст. Сивцу и Сенти. — Узет је на знање род црквр. општине у Ст. Футогу од 15/27. априла о. г. — Упућена је црквр. општина у Ст. Керу да рачун о легату пок. Проке Савиног засебно води. — Дозвољено је истој општини да може купити вертхајмову касу. — Дозвољено је црквр. општини у Бегечу да школску зграду I. и II. разреда оправити може. — Дозвољено је црквр. општинама у Турији у Ст. Кањижи да своје цркве оправити могу. — Дозвољено је овој последњој на образложену јој представку да 1 ланац црквено-општинске земље продати може, но под условом да добивени новац опет у земљу уложи. — Затражена је политична егзекуција против нехатних дужника у црквр. општини ст. сивачкој — Дозвољено је црквеној општини новосадској, да свој „убоги дом“ за вишу девојачку школу адаптирати може, но под условом, да нови убоги дом за две године подигнути има, а питомцима дотле да даје месечну накнаду од 15 фор. — Позвана је црквр. општина у Каћу, да поднесе извештај о обнови $^1/_3$ скупштинара, против које поднесен призив. Услед реферисања епархијског рачуна ревизора решени су следећи предмети: 1. одобрени су прорачуни срп. прав. црквр. општине у Пачиру и Товаришеву за 1895. годину. 2. одобрени су црквени рачуни срп. прав. црквр. општине у Пачиру од 1894. год. — Срп. прв. црквр. општине у Ђурђеву од 1892 — 1893. год; срп. прв. црквр. општине у Кисачу од 1887 до 1890. године. — срп. прв. црквр. општине у Ст. Стапару од 1886 до I-ве половине 1890. године. 3. враћени су рачуни срп. црквр. општине у Тителу од 1892. год. и манастира Бођана од 1894 год. са ревизорским примедбама ради исправе и објашњења. — 4. да се од стране манастира Ковиља за I. четврт 1895 год. у препису поднесене господарске књиге, високом Саборском Одбору у Карловце на даље развићење подносе. — 5. изаслат је епарх. рачуноревизор у Суботицу, да тамо на лицу места црквене и закладне рачуне финалише. — 6 црквене и закладне рачуне срп. црквр. општине у Ст. Бечеју од 1894 године издати рачуноревизору на преглед и извештај. — 7. црквеној општини у Пивници издати главну рачунску књигу од 1857 до 1874 год. уз реверз. — 8. упутити епарх. ревизора да на терет г Тимотије Димитријевића капелана у Суботици за епарх. фонд. прописаних 20 фор. у рачунској књизи коначно одпише. **„С. С.“**

Опасно оболео. Познати српски песник Влада Јовановић професор шабачке гимназије опасно је оболео.

Дозвола о куповању и продавању свиња. У Вршцу је званично изасланство констатовало да не постоји свињска зараза, те је на основу тога, мађарско министарство издало наредбу: да се на земљишту темишварске жупаније слободно може вршити продавање и куповање свиња. И ово јављамо нашем свету ради знања и равнања.

Прилог питању „Куд се дева Немањино благо?“ Саборски одбор је већ у више прилика одбио општине, које су искале залишне сесије ради оснивања нових парохија, а ево шта бива са залишним сесијама: Сад ће се навршити две године, како је у Госпођинцима издата под закуп залишна сесија, исту је узео под закуп неки Чивутин по имену Леополд Липковиц (сувише подсећа на Тарнопол), који ништа не поседује. Рокове за плаћање закупнине никад није одржао тачно, те тако и овогодишњу закупнину, коју скоро целу дугује, још није уплатио ни једну рату. Закупни дуг износи 510 фор. и по чувењу предато је фишкалу народних фондова на утужење. Пошто пак фишкал до данас није ово утужио, упозоравамо управу народних фондова, да се ово потраживање што пре утужи и усев запљени иначе ће пропасти цела закупнина. Узрок је овоме то, што су услови за закуп били врло неповољни, и по условима би био закупник обвезан, погодишњу закупнину положити у име пишманлука за три године, која би му се урачунала у последњу рату. Ово одбија сигурне закупнике, и сесију узме ма ко, који нема никакве гаранције, а и не учини по условима, дакле не положи пишманлук, те по том Чивутин без иметка, може да држи сесију ту без пишманлука, а наш свет, који би сам радио, не може да добије под тако повољним условима, ма да има гаранције у непокретном иметку. Управа народних фондова срди се, кад јој се рекне истина, а овде би баш било нужно, да се за времена усев прода и осигура дужна закупнина, иначе ће бити као и са брестовачком сесијом.

Прослава крсног имена у Вршцу. Вршачка српска читаоница прославиће на Видовдан своје крсно име. Том приликом биће у саборној цркви служба са парастосом за покојне чланове и добротворе; а нарочито за покојног члана и добротвора Лазу Нанчића, родољуба и књижевника српског.

Нови редитељи крал. срп. нар. позоришта у Београду. Досадањи редовни чланови београдског позоришта г. г. Светислав Динуловић, Илија Станојевић и Љуба Станојевић, произведени су за редитеље.

Земљотрес. Јављају нам из Београда да се тамо 5, о. м. осетио лак потрес, који је трајао свега 3 секунда.

Телефонска мрежа у Београду. Што се је одавно сновало и очекивало то ће се за кој дан привести своме крају; на име да се и у Београду уведе телефон за приватну употребу. Како нам јављају, сада се баш у централној београдској пошти и телеграфу уређује главна телефонска станица. Чим се то сврши почеће се извађати млогокрака веза са свима јавним локалима и осталим приватним зградама. Тако ће и Београд добити оно што друга велика места већ одавно имају и што је неопходно нужно за развијање трговине.

Завод за проучавање кужних болести. Министар унутрашњих дела Краљевине Угарске, известио је писмом својим мађарски државни санитетски савет, да је намеран о државном трошку подићи у Будимпешти завод за справљање „антидифтеритичног серума“. Државни санитетски савет, после дугог саветовања и озбиљног размишљања, одговорио је министру, да се подизањем овога завода не би требало хитати, једно с тога, што наука вредност серума као специфична лека противу дифтерије још није признала, а друго, што се серум у свима земаљским апотекама у довољној количини, доброг квалитета, и по доста јефтину цену добити може. — Мађарски државни санитетски савет сада ургира, да се на место овог завода што пре подигне у Будимпешти завод за штудирање инфекциозних болести, по примеру Пастерова у Паризу, и Кохова у Берлину.

Огроман сом. Како нам је познато чурушки јерит још од поплаве једнако у води. По њему су скоро ловили рибари, те су уловили сасвим неочекиван лов. Уловили су огромну сомину, која је дугачка 4 и по метера, у тежини од 5 и по центи. Заиста леп лов!

Мађијска сила троједничког „државоправног оквира.“ Високоучени тајник загребачке трговачко-обртничке коморе г. Милан Крешић, који сваке суботе сачини по један „господарствени обзор“; сачинио је и прошле суботе такав један обзор у „Обзору“, из кога дознајемо: да од Земуна може створити велики трговачки град **„само краљевина Хрватска и Славонија у свом самосталном државоправном оквиру“**. По што то онда није и до сада учинио тај „државоправни оквир“. Логична везо где си ти да похваташ и у весу доведеш „мудре“ речи овога Милана?!

Трговина.

Нови Сад, 6. јуна. — Пшеница прве каквоће 7 фор. 10 нов. Пшеница средња 6 ф. 80—90 н. Пшеница лакша роба 6 ф. 60—70 новч. Наполица 6 фор. — нов. Јечам 5 ф. 20—30 нов. Зоб 6 фор. 30—40 нов. Кукуруз у зрну 6 ф. 20—30 н., Маст 50 фор. Сланина сува 50 фор., дебела паљена 52 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки .	46 н.
„ средњи . . .	42 н.
„ лаки	40 н.

Све од 1 килограма.

Теоци .	10—18 ф. по комаду.
Јагњци .	5—12 ф. по пару.
Овци . .	— — ф. „

*

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи

6. (18.) јуна.

Дукати — — — — — —	5 ф. 70 н.
Наполеондори (20 франака) —	9 ф. 63 н.
Угарска златна рента — — —	123 ф. 50 н.
Аустријска златна рента — —	123 ф. — н.
Угарска крунска рента — —	99 ф. 20 н.
Немачке држ. марке (од 100 мар.)	59 ф. 45 н.

Најновије вести.

Војна комисија на Цетињу, довршила је своја саветовања о реорганизацији војске, и решила је да се устроји припремна школа за подофицире, како би се народна војска створила.

Свечаности у Килу. Француски адмирал Ренар брзојавио је своме министру у Париз, да се руско и француско бродовље састало код острва Ланжло и да су оданде заједно отпутовали у Кил.

Јаван рачун

о позоришној престави „Циганин“, коју је приредило срп. дилетантско друштво у В. Бечкереку други дан Духова 1895. год. у корист „срп. бокинских“ потопљеника.

а) Приход:

На благајни је пало од улазница .	269 ф. 30 н.
Добровољни прилога је пало . . .	22 ф. 30 н.
Свега	291 ф. 60 н.

б) Расход:

По одбитку укупног расхода . . .	102 ф. 91 н.
Остаје чистог прихода	188 ф. 69 н.

Добровољно приложише: Св. Ваведенска црква 4 ф. 70 н. Г. г др. М. Поповић из Ст. Бечеја 3 ф. 10 нов. Н. Гаћански 3 ф. Паја Ристић 2 ф. Тоша Тошић 2 ф. А. Ујвари 1 ф. 20 н. Султана Дујаковић 1 ф. Кузма Мунчић 1 ф. В. Секулић 1 ф. К. Фрајнд 1 ф. А. Тунер 80 н. и Јоца Тарчуљ 50 н. Свега 22 ф. 30 н.

Свима прилагачима нека је свесрдна хвала, а понаособ нека је вечита хвала врлим Српкињицама: Вукосави и Мари Пејић, Софији Клајић, Савети Кадић, Емилији Поповић и Јелени Радојчић, које су из љубави према истакнутој цели својим суделовањем припомогли на овај начин притећи у помоћ нашој невољној браћи.

В. Бечкерек, 1. (13.) јуна 1895.

Љубомир Марковић
председник приређивачког одбора.

На пострадале Шајкаше

поделила је потписана управа за време саме катастрофе у Вилову и Мошорину свој прилог од 120 ф.

На позив ове управе одазваше се прилозима: Штедионица у Ст. Пазови са 25 фор. Суботичка добротворна задруга Српкиња са 20 фор. Турско-Бечејска добротворна задруга Српкиња са 10 фор. Српско певачко друштво „Гусле“ у Долови са 10 ф. Г. Тоша Дунђерски из Сентомаша са 5 фор. Свега 190 фор.

У име пострадале наше браће изричемо на свима послатим даровима најтоплију хвалу са молбом, коју управљамо васколиком српском народу, да притече у помоћ невољним Шајкашима, којима оно што од поплаве остаде већином уништи лед.

Глад ће да закуца на врата нашем народу у Шајкашкој — сетимо се браће наше и помозимо им!

УПРАВА
прве тителске штедионице.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Овим се отвара стечај на једно упражњено учитељско место у Ђали.

Плата је у готовом новцу 400 ф., 2 ланца оранће земље на коју учитељ порез плаћа, стан у школском здању са 2 собе, кујном, јестичаром и шталом; 400 квадратни хвати баште; зимски огрев у слами колико је потребно; 5 фор. на школски писаћи прибор; од погреба и парастоса где позват буде 50 н. за пофторну школу или за пероводство уједно с писаћим прибором 40 фор. (т. ј. за које га школски одбор изабрао буде).

Изабрани дужан ће бити школском уредбом прописане предмете у оним разредима предавати, које му школски одбор додели, у цркви за једном певницом појати и децу у појању обучавати.

Компетенти имају своје молбенице до св. Илије 20. јула (у који ће се дан и избор обавити) школском одбору послати.

Изабрани учитељ има своје место 1. септ. о. г. наступити.

Лично пријављени имају првенство.

Из седнице школског одбора, држане у Ђали (Torontál m.) 1. јуна 1895. год.

Душан Бешлић, перовођа. 1—1 **Младен Жеравица**, председник школ. одбора.

ЧИТАЈ!

У једном повећем месту у Срему, са блиском и повећом околицом, рад сам моју **кројачког и готовог мушког одела трговину** предати или ортака и са мањим капиталом узети. Који је стручњак и вештак у кројењу одела за господу, а уз то још и Србин, има првенство. 3—3

Упитати или писмено се обратити на администрацију „Заставе“ под бр. **333.**

Wichtig für Detail-Reisende!

Es werden mehrere Reisende für Ungarn, Siebenbürgen, Slavonien, Kroatien, Syrmien und Bosnien **ausschliesslich für Detail** gegen hohen Provision **gesucht.** Tüchtige und fleissige Reisende können täglich von 1—2

5—8 GULDEN

verdienen. Nur solche Reisende wollen sich offeriren, die in Detail Artikeln, wie: Stampiglien, Möbel, Uhren, Kücheneinrichtungen, Bücher, Leinwand, Nähmaschinen, Kleider, Gold u. Silberwaaren u. s. w. reisen und welche jährlich wenigstens 8—10 Monate auf der Tour sind. Reflektanten ersuche unter Adresse **„B. B.“ poste restante Szegedin** zu schreiben. Näheres brieflich.

Главни уредник: др. Емил Гаврила. За уредништво одговара: Никола Малешић. Срп. штампарија дра Свет. Милетића у Н. Саду.